

حقوق تجارت

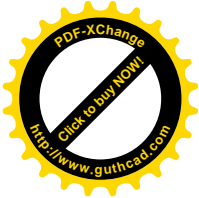
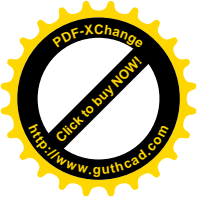
ویژه داوطلبان آزمونهای ورودی

**کارشناسی ارشد ، دکتری ، وکالت ،
قضاوت، مشاوران حقوقی، سردفتری اسناد
رسمی**

درس - نکته

**مولفین: الهه جمشیدی
مجتبی نعمت الهی**

ویراست چهارم
زمستان ۹۶

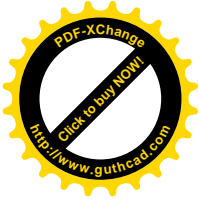

حقوق تجارت

الهه جمشیدی - مجتبی نعمت الهی

نظارت : مهندس شهرام کرمی و مهندس علی اکبر نکوفر
مسئول فنی : لیلا بعاج زاده
طرح جلد : مریم مظفری
قیمت : ۳۰۰۰۰ تومان

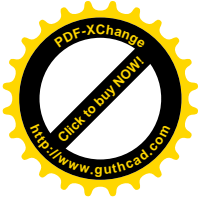
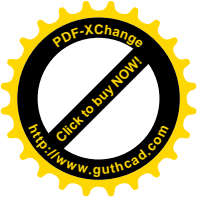
آدرس : شیراز - مؤسسه آموزش عالی آزاد فاضل
تلفن : ۰۷۱-۳۲۳۵۳۰۱۶ / ۰۷۱-۳۲۳۵۹۹۰۲

دانشجوی گرامی

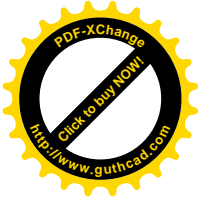
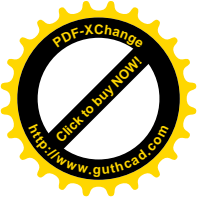
حضور در کلاسهای موسسه آموزش عالی فاضل بدلیل حل مسائل متنوع ، ارتباط زنده و دو طرفه بین دانشجو و استاد ، قرار گرفتن در جو کنکور ، ایجاد انگیزه رقابت ، رفع اشکالات دانشجو و آزمونهای کلاسی که ضمن آن از میزان آمادگی خود مطلع می شوید انتخابی است که نمی توان آنرا با مطالعه یک یا چند کتاب مقایسه کرد .

شرکت در کنکورهای هماهنگ کشوری موسسه آموزش عالی فاضل به شما این امکان را می دهد که جایگاه واقعی خود را در رتبه بندی کشوری بیابید چرا که علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد.

قدردانی و سپاس:

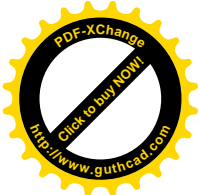
با تشکر فراوان از زحمات سرکار خانم فاطمه جوانمردی (رتبه ۲ اختبار کانون وکلای دادگستری فارس در سال ۹۱) و سرکار خانم سارا سلیمی (کارشناس ارشد حقوق تجارت بین الملل دانشگاه تهران و عضو کانون وکلای دادگستری مرکز) که در بازبینی و ویرایش این کتاب زحمات زیادی کشیدند.

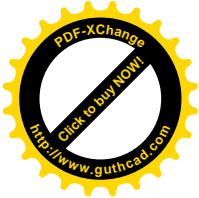
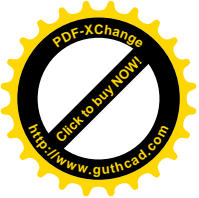

پیش‌گفتار:

حقوق تجارت از جمله دروسی است که به دلیل پراکندگی مواد قانونی و خلط دو قانون مصوب ۱۳۱۱ و لایحه ۱۳۴۷ در خصوص شرکت‌های سهامی، بعضاً برای دانشجویان ایجاد سردرگمی می‌کند. در این کتاب سعی گردیده با کنار هم گذاشتن قوانین مربوط و توضیح مباحث آن به زبان ساده، فهم حقوق تجارت را آسان سازد.

در این کتاب علاوه بر توضیح مطالب به زبان ساده و قابل فهم در قالب مثال و نمودار، مواد مربوط به هر بحث نیز آمده است. علاوه بر قانون تجارت و لایحه اصلاحی در خصوص شرکت‌های سهامی، به مواد قانون صدور چک و قانون اداره تصفیه در امور ورشکستگی نیز به طور تفصیلی پرداخته شده است.

فهرست مطالب

تجارت ۱:

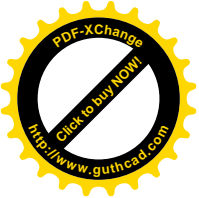
۲	تاجر و معاملات تجاری
۲۵	دلالتی
۳۴	حق العمل کاری
۴۲	قرارداد حمل و نقل
۴۷	قائم مقام تجاری
۴۹	ضمانت

تجارت ۲:

۵۴	شرکت ها
۵۶	تعریف شرکت
۵۶	مقایسه شرکت های تجاری با شرکت های مدنی
۵۷	عناصر تشکیل دهنده شرکت ها
۶۷	انواع شرکت ها
۶۹	تشکیل شرکت ها
۸۱	آثار تشکیل شرکت ها
۸۹	قواعد اختصاصی شرکت ها
۱۱۰	حساب های شرکت
۱۱۳	انحلال شرکت ها

تجارت ۳:

۱۲۹	اسناد تجاری
۱۴۱	اصول اسناد تجاری

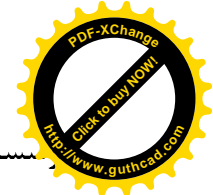
تجارت ۴:

- ۱۵۶ ورشکستگی (مواد ۴۱۲ تا ۵۷۵ ق.ت.)
- ۱۷۲ قرارداد ارفاقی
- ۱۷۸ دعوی استرداد
- ۱۸۰ اعاده اعتبار
- ۱۸۱ قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی

در حقوق تجارت ابتدا تاجر و سپس اعمال تجارتهی وی بررسی می گردد. تاجر یا شخص حقیقی است یا حقوقی. تاجر حقیقی در حقوق تجارت یک و تاجر حقوقی در حقوق تجارت دو تحت عنوان شرکت ها خوانده می شود. وسیله مبادلاتی و اعتباری تاجر استفاده از اسناد تجارتهی است که در تجارت سه مطالعه می گردد. در نهایت اگر تاجر نتواند به حیات تجاری خویش ادامه دهد وارد مرحله ورشکستگی خواهد شد. جدول زیر به صورت تطبیقی مطالب فوق را توضیح می دهد.

تاجر

شخص حقیقی :	شخص حقوقی :	اسناد تجاری:	ورشکستگی :
مواد ۱۹-۱ ق . ت مواد ۵-۱ ← شناسایی تاجر ماده ۲ : دلالی ← ۳۳۵-۳۵۶ حق العمل کاری ← ۳۷۶- ۳۵۷ قرارداد حمل و نقل ← ۳۹۴- ۳۷۷ قائم مقام تجارتهی ← ۳۹۵-۴۰۱ ضمانت ← ۴۰۲-۴۱۱ مواد ۱۹-۶ ← تکالیف تاجر: داشتن دفاتر تجارتهی ← مواد ۱۵-۶ ثبت نام در دفتر تجارتهی ← ۱۶-۱۹	م ۲۰ ق . ت ← اقسام شرکت م ۹۴ تا ۲۲۲ ق . ت م ۱ تا ۳۰۰ لایحه مصوب ۴۷ ۱- شرکت سهامی عام و خاص ← ۱-۳۰۰ لایحه ۲- شرکت با مسئولیت محدود ← ۱۱۵-۹۴ ق . ت ۳- شرکت تضامنی ← ۱۱۶-۱۴۰ ق . ت ۴- شرکت مختلط غیرسهامی ← ۱۴۱-۱۶۱ ق.ت ۵- شرکت مختلط سهامی ← ۱۸۲-۱۶۲ ق.ت ۶- شرکت نسبی ← ۱۸۳-۱۸۹ ق . ت ۷- شرکت تعاونی ← ۱۹۴-۱۹۰ ق . ت	۱- برات ۲۲۳-۳۰۶ ۲- سفته ۳۰۷-۳۰۹ ۳- چک ۳۱۰-۳۱۷	مواد ۵۷۵-۴۱۲
+ شرکت تعاونی سهامی عام بر اساس قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ ق . ۱ . منابع شرکت تعاونی : ۱- ق . ت مصوب ۱۳۱۱ ۲- ق . شرکت های تعاونی مصوب ۱۳۵۰ ۳- ق بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰	+ قانون صدور چک + قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی		

تجارت ۱

تاجر و معاملات تجارتي

مواد ۱ تا ۱۹ ق.ت.

۳۳۵ تا ۴۱۱ ق.ت.

۵- طبق ماده ۳ قانون راجع به ثبت شرکت ها مصوب ۱۳۱۰، شرکت های خارجی برای تجارت در ایران دو شرط لازم دارند:

۵-۱- در مملکت اصلی خود قانونی باشند.

۵-۲- در اداره ثبت اسناد تهران به ثبت رسیده باشند.

قانون راجع به ثبت شرکت ها مصوب ۲ فرورداد ماه ۱۳۱۰ شمسی

ماده سوم - از تاریخ اجرای این قانون هر شرکت خارجی برای این که بتواند به وسیله شعبه یا نماینده به امور تجاری یا صنعتی یا مالی در ایران مبادرت نماید باید در مملکت اصلی خود شرکت قانونی شناخته شده و در اداره ثبت اسناد تهران به ثبت رسیده باشد.

تکالیف تجار :

۱- ثبت نام در دفتر ثبت تجاری

۲- تنظیم و نگهداری دفاتر تجاری

۱. ثبت نام در دفتر ثبت تجاری:

۱-۱ ثبت نام و نام خانوادگی تجار در دفتر ثبت تجاری اعم از این که شخص حقوقی باشد یا شخص حقیقی.

نکته ۱: در خصوص شرکت های تجاری که وظیفه ثبت نام را انجام ندهند، ضمانت اجرای بطلان عملیات شرکت توسط دادگاه پیش بینی شده است. و در خصوص اشخاص حقیقی طبق ماده ۱۶ ق.ت. محکومیت به جزای نقدی وجود دارد.

۲- در مورد حقوق مربوط به احوال شخصی که قانون دولت متبوع تبعه خارج آن را قبول نکرده است؛

۳- در مورد حقوق مخصوصه که صرفاً از نقطه نظر جامعه ایرانی ایجاد شده باشد.

۱. ماده ۲ - پروانه دلالی با رعایت احتیاجات محلی فقط به اشخاصی داده می شود که دارای شرایط زیر باشند:

۱- داشتن بیست و پنج سال تمام و انجام خدمت وظیفه یا داشتن گواهینامه معافیت یا آماده به خدمت.

۲- تابعیت ایران.

۳- داشتن گواهینامه سال ششم ابتدایی و یا دادن امتحانی برابر آن.

۴- داشتن اطلاعات فنی متناسب با اموری که عهده دار دلالی آنها هستند.

۵- عدم شهرت به نادرستی.

۶- نداشتن محکومیت به ارتکاب جنایت و ورشکستگی به تقصیر و کلاهبرداری و خیانت در امانت و سرقت به گواهی مقامی که وزارت دادگستری معین می کند.

۷- دادن وجه الضمانه یا ضمانت نامه یا وثیقه مطابق ماده ۳.

تبصره - کسانی که دو سال قبل از اجرای این قانون به شغل دلالی اشتغال داشته و فاقد شرط سوم این ماده باشند باید در موقع دریافت پروانه متعهد شوند که در ظرف دو سال گواهینامه امتحانات نهایی آموزش سالمندان را بیاورند و الا پروانه آنها تجدید نخواهد شد.

کسانی که در تاریخ اجرای این قانون ده سال پیشینه دلالی داشته و سن آنها از ۴۵ سال کمتر نباشد از شرط سوم این ماده و این تبصره معاف خواهند بود.

۲. ماده ۹ - حمل و نقل بازرگانی مسافر و بار و محمولات پستی یا یکی از آنها از یک نقطه کشور به یک نقطه دیگر آن منحصر به هواپیمای ایرانی می باشد.

۴- در صورتی که محموله کامیون در اثر واژگونی ناشی از ریزش کوه در جاده تلف شود، در این صورت متصدی حمل و نقل: (قضاوت ۸۹)

- ۱) در هر صورت مسئول قیمت مال التجاره خواهد بود.
- ۲) در صورت اثبات مسئولیت متصدی حمل و نقل ضامن جبران خسارت است.
- ۳) به لحاظ این که تلف مال التجاره ناشی از حوادث غیر مترقبه بوده، مسئولیتی ندارد.
- ۴) اگر مباشرت در حمل و نقل داشته باشد، مسئول است.

۵- در صورتی که متصدی حمل و نقل، حمل و نقل کننده ی دیگری را مامور حمل کالا کرده باشد و در این حالت در نتیجه تقصیر حمل کننده ی مامور به مال التجاره خسارتی وارد آید..... (وکالت ۸۷)

- ۱) صاحب مال التجاره مخیر است طبق قواعد مربوطه به هر کدام یا هر دو مجتمعاً رجوع کند.
- ۲) صاحب مال التجاره برای جبران خسارت فقط حق رجوع به حمل کننده ی مامور را دارد.
- ۳) صاحب مال التجاره برای جبران خسارت فقط حق رجوع به متصدی حمل و نقل را دارد.
- ۴) صاحب مال التجاره باید اول به متصدی حمل و نقل و سپس در صورت عدم امکان جبران خسارت توسط او به حمل کننده ی مامور، رجوع کند.

۶- متصدی حمل و نقل در قبال صاحب کالا در مورد تلف شدن محمولات توسط راننده..... (آزاد ۸۶)

- ۱) مسئولیت ندارد.
- ۲) مسئولیت دارد.
- ۳) با راننده مسئولیت تضامنی دارد.
- ۴) با راننده مسئولیت مشترک دارد.

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶
پاسخ	۲	۴	۴	۳	۱	۲

توضیح تست شماره ۶- مطابق رأی وحدت رویه ۲۹۰- ۱۳۶۳/۸/۲۸. اگر چه همزمان حق رجوع به متصدی حمل و نقل و شخص مامور حمل و نقل به اندازه کل خسارت وارده وجود دارد، ولی به جهت تفاوت در مبانی مسئولیت موجد حق رجوع و عدم تصریح قانونی نمی توان قایل به مسئولیت تضامنی آنان بود.

سؤال: آیا شرکا می توانند شرط کنند که سود فقط به بعضی از ایشان تعلق گیرد و بعضی از شرکا اصلاً سود نبرند؟

پاسخ: خیر - چنین شرطی خلاف مقتضای ذات عقد شرکت است زیرا اقتضای عقد شرکت بردن سود و زیان برای همه شرکا است، در نتیجه چنین شرطی هم باطل و هم مبطل است.

سؤال: آیا شرکا می توانند شرط نمایند که بعضی از شرکا سود بیشتری و برخی سود کمتری ببرند؟

پاسخ: چنین شرطی بلامانع است. بدین صورت که الف ۱۰ درصد سرمایه را دارد اما ۱۲ درصد سود به او تعلق گیرد یا کمتر کلاً ۸ درصد.

عنصر ششم - موضوع فعالیت شرکت:

شرکت ها بر اساس موضوع فعالیتشان به دو دسته زیر تقسیم می شوند:

- شرکت های موضوعاً تجاری: شرکت هایی هستند که حتماً باید موضوع فعالیتشان تجاری باشد. مانند شرکت های تضامنی - نسبی - با مسئولیت محدود - مختلط سهامی - مختلط غیر سهامی

- شرکت های شکلاً تجاری: شرکت هایی هستند که موضوع فعالیتشان می تواند تجاری باشد یا غیر تجاری. مانند شرکت های سهامی، شرکت تعاونی.

عنصر هفتم - دارا بودن شخصیت حقوقی شرکت ها:

الف: زمان ایجاد شخصیت حقوقی

ب: آثار شخصیت حقوقی

ج: زوال شخصیت حقوقی

الف - زمان ایجاد شخصیت حقوقی:

در این زمینه اختلاف نظر وجود دارد:

عده ای معتقدند شرکت به محض تشکیل دارای شخصیت حقوقی است حتی اگر ثبت نشود و عده ای معتقدند شرکت با ثبت دارای شخصیت حقوقی است.

در مورد لزوم ثبت شرکت ها باید گفت، طبق ماده ۱۹۵ قانون تجارت، ثبت تمامی شرکت ها الزامی است اما این که آیا ثبت از شرایط ایجاد شخصیت حقوقی است یا خیر دو نظر وجود دارد:

نظر اول: شرکت بدون ثبت شخصیت حقوقی دارد (مانند دکتر اسکینی و دکتر تفرشی)

آثار تشکیل شرکت ها (حق شرکا در شرکت):

تشکیل شرکت برای شرکا حقی ایجاد می کند. این حق

در شرکت های اشخاص ⇨ سهم الشرکه

در شرکت های سرمایه ⇨ سهم

نکته: شرکت با مسئولیت محدود علی رغم این که از جمله شرکت های سرمایه است، اما به سرمایه آن سهم الشرکه گفته می شود.

تعریف سهم: قسمتی از سرمایه است که مبین میزان مشارکت (میزان رای) تعهدات (ضررها) و منافع (سودها) صاحب آن در شرکت سهامی است.

تعریف ورقه سهم: سند قابل معامله ای که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت سهامی دارد.

تعریف ورقه تعهد سهم: ورقه ای است که هنگام پذیره نویسی، پذیره نویس به موجب آن تعهد می کند که مقداری از سرمایه شرکت را تامین کند.

انواع سهام:

۱. بی نام: سهمی که ورقه راجع به آن متضمن نام صاحب سهم نیست و به صورت سند در وجه حامل تنظیم می شود.

۲. بانام: سهمی است که در ورقه راجع به آن نام صاحب سهم قید شده و یا در دفتر ثبت سهام شرکت ها به ثبت رسیده است و بر روی خود ورقه سهم عبارت سهام با نام قید می گردد.

۳. ممتاز: سهامی که به موجب اساسنامه یا طبق تصویب مجمع عمومی فوق العاده شرکت امتیاز یا امتیازات خاصی نسبت به سایر سهام همان شرکت به دارنده ی آن اعطا می کند.

مثلا وقتی شرکت در حال بحران است یا وقتی دو شرکت ادغام می شوند به شرکتی که قوی تر است سود بیشتر یا داشتن حق رای اضافی تر داده می شود.

۴. سهام مؤسس: سهامی است که به صاحب آن یعنی موسسین به دلیل ارائه خدماتی که در زمان تاسیس شرکت انجام داده اند، تعلق می گیرد.

۵. سهام انتفاعی: سهامی است که صاحب آن مبلغ اسمی سهم خویش را دریافت کرده و علی رغم این که از تمام حقوق یک سهامدار برخوردار است اما در هنگام تصفیه یا انحلال شرکت، حقی نسبت به سرمایه شرکت ندارد. زیرا قبلا آن را دریافت نموده است.

از این سهام برای استهلاک سرمایه استفاده می شود.

در شرکت های سهامی:

- در اساسنامه: در برابر ثالث بی اعتبار است اما در رابطه بین مدیران و شرکا اعتبار دارد.
- در خارج از اساسنامه: در برابر ثالث بی اعتبار است اما در رابطه بین مدیران و شرکا اعتبار دارد.

سوم - بازرسی در شرکت ها (رکن نظارتی)

الف - شرکت های اشخاص:

در این نوع شرکت ها، قانون و مقررات خاصی ندارد، بنابراین نظارت در این شرکت ها به اختیار تمام شرکا است.

ب - شرکت با مسئولیت محدود (ماده ۱۰۹ ق.ت):

تا ۱۲ شریک وجود بازرسی اختیاری است، اما بیش از ۱۲ نفر یعنی حداقل ۱۳ نفر، وجود بازرسی الزامی است. بازرسی در شرکت ب.م.م به صورت هیئت نظارت است. مستفاد از مواد ۱۰۹ و ۱۲۵ ق.ت هیئت نظار حداقل باید سه نفر باشند. این هیئت توسط مجمع عمومی و بر اساس قاعده ماده ۱۰۶ انتخاب می شوند. اولین هیئت نظار برای مدت یکسال و بعدی ها بدون محدودیت انتخاب می شوند.

وظایف هیئت نظار:

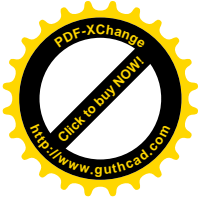
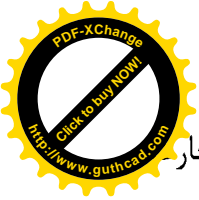
- از جهت اعمال اداری هیچ مسئولیتی ندارند و فقط طبق قوانین مسئول اعمال و تقصیرات خود هستند. (ماده ۱۶۷ ق.ت)
- گزارش به مجمع عمومی (ماده ۱۶۸ ق.ت)
- دعوت از شرکا برای انعقاد مجمع عمومی (ماده ۱۶۹ ق.ت)
- تشکیل مجمع عمومی شرکا حداقل سالی یک مرتبه

ج - شرکت های سهامی (م ۱۴۴ لایحه)

وجود بازرسی در این شرکت ها الزامی است. مطابق قانون، شرکت مکلف است حداقل یک بازرسی اصلی و یک بازرسی علی البدل تعیین کند (م ۱۴۶ لایحه)

نکته: طبق قانون نحوه استفاده از خدمات تخصصی حسابداران رسمی در شرکت ها، بازرسی در شرکت های سهامی عام باید از بین موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی باشد.^۱

۱. آیین نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی، مصوب هیات وزیران و اصلاحیه ۱۳۸۷/۱/۱۰ هیأت وزیران

۵) مدت مدیریت در شرکت تعاونی سه سال است و اعضای هیات مدیره از طرف مجمع عمومی موسس یا عادی انتخاب می شوند.

نکته:

- در شرکت های تعاونی وزارت تعاون نقش نظارتی دارد.
- هر شرکت تعاونی دارای مدیر عاملی است که برای دو سال انتخاب می شود.
- مدت بازرسی در شرکت تعاونی دو سال است.

نکته:

در شرکت های تعاونی بر خلاف شرکت های تجاری که در آن ها اصولاً حق رای شرکا و سهامداران با میزان سرمایه ایشان در شرکت بستگی دارد، حق رای اعضا به میزان سرمایه بستگی نداشته و هر عضو بدون توجه به مقدار سرمایه دارای یک رای می باشد.

در شرکت های سهامی:

- در اساسنامه: در برابر ثالث بی اعتبار است اما در رابطه بین مدیران و شرکا اعتبار دارد.
- در خارج از اساسنامه: در برابر ثالث بی اعتبار است اما در رابطه بین مدیران و شرکا اعتبار دارد.

سوم - بازرسی در شرکت ها (رکن نظارتی)

الف - شرکت های اشخاص:

در این نوع شرکت ها، قانون و مقررات خاصی ندارد، بنابراین نظارت در این شرکت ها به اختیار تمام شرکا است.

ب - شرکت با مسئولیت محدود (ماده ۱۰۹ ق.ت):

تا ۱۲ شریک وجود بازرسی اختیاری است، اما بیش از ۱۲ نفر یعنی حداقل ۱۳ نفر، وجود بازرسی الزامی است. بازرسی در شرکت ب.م.م به صورت هیئت نظارت است. مستفاد از مواد ۱۰۹ و ۱۲۵ ق.ت هیئت نظار حداقل باید سه نفر باشند. این هیئت توسط مجمع عمومی و بر اساس قاعده ماده ۱۰۶ انتخاب می شوند. اولین هیئت نظار برای مدت یکسال و بعدی ها بدون محدودیت انتخاب می شوند.

وظایف هیئت نظار:

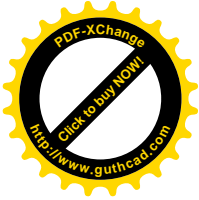
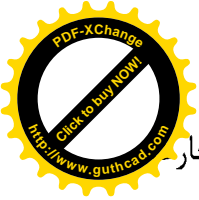
- از جهت اعمال اداری هیچ مسئولیتی ندارند و فقط طبق قوانین مسئول اعمال و تقصیرات خود هستند. (ماده ۱۶۷ ق.ت)
- گزارش به مجمع عمومی (ماده ۱۶۸ ق.ت)
- دعوت از شرکا برای انعقاد مجمع عمومی (ماده ۱۶۹ ق.ت)
- تشکیل مجمع عمومی شرکا حداقل سالی یک مرتبه

ج - شرکت های سهامی (م ۱۴۴ لایحه)

وجود بازرسی در این شرکت ها الزامی است. مطابق قانون، شرکت مکلف است حداقل یک بازرسی اصلی و یک بازرسی علی البدل تعیین کند (م ۱۴۶ لایحه)

نکته: طبق قانون نحوه استفاده از خدمات تخصصی حسابداران رسمی در شرکت ها، بازرسی در شرکت های سهامی عام باید از بین موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی باشد.^۱

۱. آیین نامه اجرایی تبصره ۴ قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی، مصوب ۱۳۷۹/۶/۱۳ هیات وزیران و اصلاحیه ۱۳۸۷/۱/۱۰ هیأت وزیران

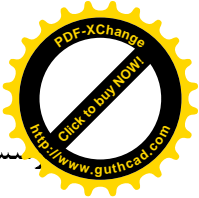
۵) مدت مدیریت در شرکت تعاونی سه سال است و اعضای هیات مدیره از طرف مجمع عمومی موسس یا عادی انتخاب می شوند.

نکته:

- در شرکت های تعاونی وزارت تعاون نقش نظارتی دارد.
- هر شرکت تعاونی دارای مدیر عاملی است که برای دو سال انتخاب می شود.
- مدت بازرسی در شرکت تعاونی دو سال است.

نکته:

در شرکت های تعاونی بر خلاف شرکت های تجاری که در آن ها اصولاً حق رای شرکا و سهامداران با میزان سرمایه ایشان در شرکت بستگی دارد، حق رای اعضا به میزان سرمایه بستگی نداشته و هر عضو بدون توجه به مقدار سرمایه دارای یک رای می باشد.

متوجه آمر یا موکل است اما در مورد چک و طبق ماده ۱۹ قانون صدور چک، وضعیت خاصی پیش بینی شده است بر این اساس اگر چک به وسیله ی وکیل صادر شود، مسئولیت مدنی آن به شکل تضامنی بر عهده وکیل و موکل خواهد بود اما در خصوص مسئولیت کیفری فقط امضا کننده ی سند یعنی وکیل دارای مسئولیت است.

❖ یکی از ویژگی های بارز اسناد تجارتي امکان ظهر نویسی آن هاست که در سه شکل انجام می شود: الف- ظهر نویسی برای انتقال: در این مورد کسی که دارنده ی سند تلقی می شود، با امضای پشت آن، سند را به دیگری انتقال می دهد و البته خود تا زمانی که وجه سند پرداخت نشده همراه با دیگر امضا کنندگان در مقابل دارنده مسئولیت تضامنی داشت.

ب- ظهر نویسی برای ضمانت: در این مورد کسی که دارنده سند نیست به منظور حمایت از یکی از مسئولین سند پشت آن را امضا می کند و با این کار به همراه مضمون عنه خویش در مقابل دارنده مسئولیت تضامنی خواهد داشت.

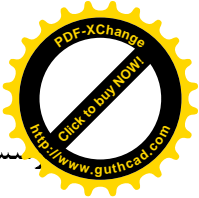
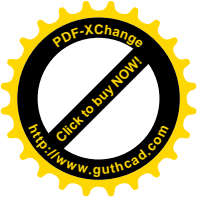
ج- ظهر نویسی برای اعطای وکالت در وصول: دارندگان سند تجارتي برای وصول طلب خود می توانند نماینده ای را از طرف خویش نزد مسئولین سند بفرستند. طبق ماده ۶۶۴ ق.م کسی که به عنوان وکیل در اخذ حق نمایندگی می گیرد چنان چه با عدم پرداخت وجه مواجه شود، وکیل در اقامه ی نخواهد بود مگر اینکه این اذن صراحتاً به او داده شده باشد اما طبق ماده ۲۴۷ ق.ت در اسناد تجاری وکیل در اخذ حق وکیل در اعتراض عدم تادیه و همچنین وکیل در اقامه ی دعوا نیز خواهد بود مگر اینکه این حق صراحتاً از او سلب شده باشد.

نکته مهم: اگر در پشت سند تجاری امضایی وجود داشت اما نوع آن مشخص نشده بود اصل بر ظهر نویسی برای آن انتقال سند است.

❖ **اگر اسناد تجاری مفقود شوند، روش های مطالبه وجه آن در برات با چک و سفته متفاوت است:**
الف- **مفقودی برات:**

* اگر برات در چند نسخه صادر شده باشد و نسخه ی اصلی آن قبل از قبولی مفقود شود، نسخه دوم برای اخذ قبولی ارائه می گردد و اگر نسخه دوم وجود نداشته باشد برای پرداخت وجه آن دستور دادگاه و همچنین معرفی کردن ضامن لازم است.

* اگر برات بعد از قبولی مفقود شود چه نسخ دیگر داشته باشد چه نداشته باشد، برای پرداخت وجه آن دستور دادگاه و معرفی کردن ضامن لازم است.

ب- برخی طلبکاران در مهلت مقرر اسناد طلب خود را تسلیم می کنند اما مدیر تصفیه طلب آنها را قبول نمی نماید که در اصطلاح طلب متنازع فیه می شود. در این شرایط صاحب طلب می تواند از طریق دادگاه به تصمیم مدیر تصفیه اعتراض کند دادگاه ۱۵ روز فرصت دارد که یا طلب را بپذیرد که در این حالت طلب قطعی می شود و یا آن را رد کند اگر دادگاه نتوانست ظرف ۱۵ روز تصمیمی در این خصوص بگیرد آن شخص را موقتاً به عنوان طلبکار شناسایی کرده تا بعداً نتیجه اعتراض مشخص شود در این حالت به چنین طلبی، طلب موقت گفته می شود (مواد ۴۶۸-۴۶۹ و ۴۷۰ ق.ت).

نکته: طبق ماده ۴۱۷ اگر طلبی مور تعقیب جزائی واقع شود نمی توان صاحب چنین طلبی را به عنوان طلبکار موقت شناسایی کرد مثل چک بلامحل، کلاهبرداری، تدلیس

ج- طلبکارانی که به هر علت ظرف مهلت مقرر و علی رغم اخطار مدیر تصفیه مدارک را تسلیم نکرده باشند، طبق ماده ۴۷۳ حق هیچ گونه اعتراض به عملیات، تصمیمات و تقسیم وجوهی که قبل از آن ها انجام شده ندارند و فقط نسبت به تقسیمات بعدی جزء غرما محسوب می شوند.

قرار داد ارفاقی:

بعد از اینکه مطالبات طلبکاران به طور قطعی یا موقت تشخیص و تصدیق گردید، در صورتی که خود تاجر ورشکسته راضی باشد جلسه ای با حضور او و طلبکاران مذکور یا وکلای آنها به ریاست عضو ناظر تشکیل شده تا تصمیم بگیرند که آیا فرصت دوباره ای به تاجر برای تجارت بدهند یا خیر اگر طرفین به توافق برسند، قرارداد ارفاقی تحت شرایط زیر بین آنها منعقد می شود.

۱. تعریف قرارداد
۲. مقدمات قرارداد
۳. شرایط قرارداد
۴. آثار قرارداد

۱- تعریف:

به موجب این قرارداد طلبکاران به جای تصفیه و تقسیم دارایی تاجر بین خود، اموال تاجر را به او بر می گردانند تا دوباره به تجارتش ادامه دهد و به مرور طلب آن ها را بپردازد. با این عمل ارفاقی در حق تاجر صورت می گیرد.

* بستن قرارداد ارفاقی برای طلبکاران ریسک است زیرا احتمال دارد دوباره دچار ورشکستگی شود و طلبکاران جدیدی هم به آن اضافه می شود.

۲- مقدمات قرارداد: (مواد ۴۷۶ تا ۴۸۷ ق.ت.)

بعد از این که دارایی و دیون تاجر توسط مدیر تصفیه و عضو ناظر شناسایی شد تمام طلبکارانی که تا این مرحله شناسایی شده‌اند دعوت می شوند تا در جلسه‌ای به نام مجمع عمومی طلبکاران، حاضر گردند. حضور همه ی طلبکاران الزامی نیست.

منظور از طلب‌هایی که تشخیص یا تصدیق یا موقتاً قبول شده این است که، مدیر تصفیه در یک آگهی اعلام می کند که فلان شخص با فلان مشخصات به موجب حکم دادگاه ورشکسته شده است، هر کس که از او طلبی دارد با ارائه مدارک در مهلت تعیین شده به آدرس تعیین شده مراجعه کند. سپس مدیر تصفیه و عضو ناظر مدارک را بررسی می کنند کسانی که مدارک درست و کاملی ارائه داده باشند طلبشان تشخیص و تصدیق می شود. اما اگر مدارک ناقص باشد طلب آن‌ها رد خواهد شد. طلبکاری که ادعا می کند طلبکار است اما ادعایش رد شده، می تواند به دادگاه درخواست دهد که طلبکار است اما مدیر تصفیه و عضو ناظر آن را نپذیرفته اند. دادگاه یک بررسی اجمالی انجام می دهد تا ببیند طلب واقعی این شخص به چه صورت است اگر دادگاه احتمال داد که طلب واقعی است اعلام می کند که موقتاً این طلب قبول است، در غیر این صورت بعداً رسیدگی می کند.

پس قبول موقت طلب، از طرف دادگاهی صورت می گیرد که دلایل و قراینی که فلان طلبکار ارائه کرده به حقیقت نزدیک است و احتمالاً طلبش پذیرفته می شود.

۳- شرایط انعقاد قرارداد:

الف - انجام مقدمات که در شماره ۲ گفته شد (م ۴۷۹ ق.ت)

ب - عدم ورشکستگی به تقلب تاجر: در صورت ورشکستگی به تقلب امکان قرار داد ارفاقی وجود ندارد. (ماده ۴۸۳ ق.ت)

نکته : ورشکستگی به تقلب زمانی مانع انعقاد قرار داد ارفاقی است که ثابت شده و حکم در مورد آن صادر شده باشد پس صرف ادعای آن کافی نیست (م ۴۸۳)

نکته: طبق ماده ۴۸۴ ، محکومیت تاجر به ورشکستگی به تقصیر مانع انعقاد قرار داد ارفاقی نیست.

ج - رضایت اکثریت طلبکاران (ماده ۴۸۰) : از آن جایی که قرارداد ارفاقی یک قرارداد است بنابراین قصد و رضای هر دو طرف در آن لازم است. یعنی تاجر هم باید حتماً موافق باشد. و طلبکاران وی که